

8, 10
DE
DICENDI GENERE VERE POPVLARI QVO
ORATOREM CUI SIMVL DOCENDI CONSI-
LIVM SIT OPORTEAT VTI
COMMENTATIO ALTERA

QVAM
PRAESIDE
AVGVSTO BASILIO MANITIO
PHILOS. DOCT. LL. AA. M.

COLLOQVIO CVM ERVDITIS PVBLICO

A. D. V. SEPTBR. c1o1oCCLXXXVIII.

HORIS POMERIDIANIS

DEFENDET

RESPONDENS

CHRISTIANVS AVGVSTVS FVERCHTEGOTT
TIEMANN

DANNIGKONE SAXO

LITT. SS. CVLTOR.

WITTENBERGAE,
LITERIS TZSCHIEDRICHII

DE
DIGNI DENEBE VERE FORPARI Q. 9
GRATOREM CUI SIMVL DOCPNDI CONS
LVM SIV GORTTAT VTI
COMMENTATIO ALIAT

GRAN
P. 1. 1. 1. 1. 1.
A. G. S. T. O. H. A. S. I. O. M. A. N. I. T. I. O.
V. I. D. E. S. S. E. A. A. E.

GRATOREM CUI SIMVL DOCPNDI CONS
LVM SIV GORTTAT VTI
COMMENTATIO ALIAT
P. 1. 1. 1. 1. 1.
A. G. S. T. O. H. A. S. I. O. M. A. N. I. T. I. O.
V. I. D. E. S. S. E. A. A. E.

PARTIS PRIORIS

SECTIO III.

De consilio docendi, quod simul sit oratori.

§. 71.

Spectatur in omni hoc libello orator, cui simul sit consilium docendi, ubi, quid sit docere, et quae doceantur, paullo accuratius videndum erit. Docere est impartiri cognitionem earum rerum, quas alter aut plane, aut ex parte ignorabat, aut quibus cognoscendis, amplectendisque impedimenta obstabant.

§. 72. Vbi doceri dicitur, ibi ex communi usu, cum discipulo cognitionem rerum haecenus incognitarum communicari, intelligitur. Estque ea cognitio vel intuitiva, h. e. rerum corporearum, atque in uniuersum externarum, quae cerni, tangi, atque omnino sensibus externis percipi possunt, cuiusmodi sunt ea, quae facta esse vidimus, audiuius; quo etiam pertinent, quae ore, scriptisue docemur de iis, quae sentiant, sciantque hac, vel illa de re alii; ea, quae docet historia naturalis, et mathematica disciplina, omnisque artium, officiorumque tractatio, quae corpore fit, et instrumentis: vel intellectualis, quae est vel certa, et euidens, vel probabilis.

§. 73. Certa, et euidens est earum rerum, quas ipsi in animo nostro experimur, vt, qua ratione, et quibus ex legibus cogitet ani-

mus humanus, quid iubeat sensus recti prauisque, quem moralem scholae dicunt, qui sint impetus, motusque animo humano naturales. Nec minus certa sunt, quae ex legibus cogitandi animo humano scriptis necessario sequuntur, v. c. quum hoc sit, contrarium non posse habere locum; quum hoc, vel illud ab omnibus ratione praeditis fieri iure, ac bene non possit, id nec simpliciter, moraliterque bonum esse; atque eiusmodi alia, quae possunt certis, firmisque argumentis demonstrari, et euinci.

§. 74. Sed saepe ultra probabilitatem cognitio nostra non euehitur. Probabilia sunt, quorum contrarium non habere locum, demonstrari nequit, sed esse cogitari saltem potest. Nituntur ea potissimum conclusionibus, quae veris, iustisque a praemissis procedunt, sed in quibus subsumtio ab alio aliter fit, probatur ab hoc, ab illo reprehenditur; cuius generis sunt pleraque, quae de religione sola ratione duce statuantur. Probabilia interdum non nisi coniecturis nituntur, e. c. huius facti hunc finem esse posse; qui ita egerit, eum ita animatum esse posse. Huc etiam pertinent merae hypotheses, quae philosophis dicuntur, veluti, quum naturae effectuum nobis occurrentium, quos ex notis naturae viribus explicare non possumus, vim quamdam peculiarem causam esse sumimus. — Neque semper rerum ipsarum communicatur cognitio, sed hominum de iis opinionis, vbi scilicet aut de hominum opinionibus enarrandis agitur, aut res ipsa cognosci nequit.

§. 75. Ea vero omnia non possunt doceri, nisi ignorata sint. *Plane* ignorantur, quae quis numquam vidit, audiuit, et omnino sensibus externis percepit, quae nondum obseruauit, de quibus nondum cogitauit, quae non intellexit. *Ex parte* ignorantur, quae non omnino scimus, aut non satis recte, aut non satis clare. *Non omnino* scimus, si obiter tantum, non accurate, si figuram, non qualitates, si genus, non formas, si partes, non totum, si causas, non effectus, et vice versa, vt tonitru; non causas, atque originem, animalia quid sint in vniuersum; non singula pecudum genera. *Non satis recte*, si

in quibusdam vera cognoscimus, in quibusdam erramus, si externam speciem non satis a vera rei natura, si diuersos certitudinis gradus non dignoscimus, vt quum probabilia pro euidentibus, credenda pro sciendis, et cognoscendis habemus, quum Deum spiritum, sed tamen humano more sentientem, et cogitantem putamus. *Non satis clare, h. e. ita, vt possimus ab aliis rebus distinguere genere, forma, qualitibus necessariis, veluti, vbi, quale interfit inter honestatem, vtilitatemque diferimen, ignoratur.*

§. 76. Sunt et quibus, quamquam possint per se cognosci, praedudicatae opiniones, errores, prauaeque consuetudines obsunt, et quae vt doceantur, ideo sit opus. Omnino *opiniones praedudicatae* eodem cum veritate loco habentur, (§. 40.) nec, quae obsunt, audiuntur. Ita contentis doctrinae magno veritatis cognitioni est impedimento: efficit enim, vt docti homines ne audiantur quidem lubenter, nec examinentur eorum argumenta, quamuis capi, ac perspiei a populo possint. Eadem est *errorum* vis ad impediendam veritatis cognitionem: qui eo sunt periculosiores, quod meditatio, disquisitioque praecessit, quae veritatis repertae opinionem gignit, nec dubitari de iis, quae ex primis erroribus sequuntur, patitur. Ita, qui semel persuasum habet, imbecillitatis humanae non esse virtutem colere semper, et indefesse, ei de nullius difficilius officii obligatione persuadebitur. Tandem *prauae* quoque *consuetudines* officiant, quominus aut omnino, aut recte cognoscatur veritas. Sunt eiusmodi prauae consuetudines vitia, quibus ita indulget, adsuevitque animus, vt ea omni modo excusare ac defendere conetur, nec ea, quibus ista reprobantur, intelligere, et cognoscere velit. Sic vinolentus haud facile fidem habebit medico monenti, nimium vini vsum sanitati nocere: intemperans, iracundus aut non cogitabit de intemperantia, atque iracundia, vtrum licitae sint, nec ne, aut habebit, quibus vel omnino haec vitia excusare, aut quibus sibi plus aliis hac in re licere studeat probare. Necesse igitur est, vt et hi omnes, quibus ista impedimenta obsunt, doceantur, sed impedimentis sublatis, i. e. opinionum praedudicio, errorum fallacia, consuetudinum prauitate detectis.

§. 77. Tandem doctoris quoque est non semper noua docere, sed et *cognita* in memoriam reuocare, primo, vt notis ignota iungat, nexumque cognitionis bene congruentem et reddat, et animo offerat; (quae tamen reuocatio proprie non docet: nam non tam nota, quam ignota docentur) dein vt (quod proprie ad docendi negotium pertinet) quae olim sunt docta, eo altius menti imprimantur: quo enim quid magis est nouum, cognituque difficile, eo magis repetitione eget, quae alienas ideas, ac peregrinas familiares animo reddit, difficiliore cogitandi consuetudine faciliores.

§. 78. Spectatur denique orator, cui *simul* sit consilium docendi: ergo non vnice: ita enim orator non esset, sed doctor. Vtutur autem orator, vt §. 63 seqq. ostensum est, genere dicendi perspicuo, copioso, ornato, quod ex communi loquendi vsu ita ad oratoris pertinet notionem, vt, eo demto, quiduis aliud sit, non orator. Quodsi igitur ita sit materia, in qua versetur doctor, comparata, vt copiam illam ornatumque tractationis non admittat, nec oratori, qua tali, consilium ea docendi esse potest. Sed potest, debetque oratori, qui docere vult, *simul* consilium esse cohortandi, vt quid faciamus, petamus, amplectamur, monendi, ne quid fiat, aut petatur, mouendi rei pulcritudine, foeditate, vtilitate, vel damno, miseria, vel splendore propositis: quae omnia, quamquam in docendo versantur, tamen tractationem oratoriam et admittunt, et desiderant.

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

PARS POSTERIOR.

QVALE SIT ILLVD DICENDI GENVS VERE POPVLARE QVO ORATOREM CVI SIMVL DOCENDI CONSILIVM SIT OPORTEAT VTI

§. 79.

Quum, notionibus, quae insunt in propositione, ita enucleatis, quae de re agatur, quid postuletur, appareat; hac altera parte, quale sit illud dicendi genus populare, quod ei, quem dicimus, oratori convenire videatur, certius faciliusque exponi poterit.

§. 80. His igitur notionum finibus positis circumscripti, quem ad suum quisque orator populum peculiarem habere respectum debeat, ante putamus docendum, quam, quale sit illud dicendi genus, populo univérse spectato, oratorique ei, quem diximus, congruum, explicetur.

SECTIO I.

De respectu ad populum cuiusvis coetus peculiarem, diversusque populi classes habendo.

§. 81.

Est populus, ut supra §. 52 seqq. ostensum est, diversis locis, imo diversis in coetibus diversus, atque in eiusdem loci, ac coetus populo differunt inter se diversae huius populi classes, quas orator, ne inepte agat, atque ipse sibi desit, cognitionis, aetatis, et conditionis civilis habita ratione sibi constituet.

§. 82. Ex cognitione, h. e. ita, vt quid, quantum, quomodo sciant capiantque, quaeratur, et vniuersus populus qui oratori est tractandus, et singuli sunt iudicandi. In quo videndum est, quatenam fuerit educatio, et prima institutio, an vitae, quam quis amplexus sit, generi, arti, quam quis tractet, sit quidam cum litterarum studiis nexus? an legat? et quae? et quomodo? vtrum libros ad docendum, an ad delectandum compositos? vtrum temporis terendi, an vtilitatis percipiendae gratia? vtrum fugitiuo oculo, an accurate, considerate, cum consilio, et delectu. Ex aetate, si quaerat, vtrum cum adolescentibus, an viris, an senibus sit agendum? Ex conditione ciuili: vtrum sint domini, an serui, an rustici, an opifices, an mercatores, an milites? et sic porro.

§. 83. Quarum diuersarum classium diuersissima, si aptam velimus esse, tractatio erit. Quod si enim velis *cognitionis* rationem habere, qui plus sciunt, alia docendi sunt, quam qui minus. Qui legunt, et quaedam de doctorum hominum libris, disputationibusque cognoscunt, multa recte cognoscunt, in quibus alii errant, in multis, notandi studio abrepti, aut quod quaedam inconsideratus prolata male intellexerunt, errant, quae rudiores rectius vident: cum aliis ergo erroribus apud hos, cum aliis apud illos pugnandam, cum antiquioribus plerumque apud hos, cum recentioribus apud illos. Illorum saepissime disquisitionibus freno, horum, calcaribus opus est. Cultiores plerumque ad mollitiem quamdam animique affectiones cum ea coniunctas inclinantur, rudiorum voluptates sunt crassiores, commotiones animorum vehementiores: neque igitur in iisdem animis perturbationes excitandae, leniendaeque caedem.

§. 84. Multum quoque interest oratoris, auditorum *aetatem* spectare. *Adolescentes* enim nec ea experientia vtuntur, nec ea cum diligentia, ac circumspectione in veritatem inquirunt; sed impetu quodam, quae primo adspectu probantur, arripiunt, arrepta facile cum aliis commutant: sunt enim omnino leuiores, nec opinionum, superflitionumque tenaces, libertatem, lactitiam, delectationes, voluptates primo

primo loco habent, hanc potissimum vitam cum suis commodis, gaudiisque spectant, quippe cuius maximam partem adhuc expectent, ad quaevis accipienda, et facienda sunt parati. Facili igitur negotio potest illis de veritate persuaderi, possunt eorum errores refelli, duci animus ad bona, et vitia patranda, dummodo in iis et rectam ad felicitatem viam, et veram libertatem inesse probetur. *Viri*, sua experientia gaudent, glorianturque, nec sine diligentiori examine sibi persuaderi patiuntur, firmiores sunt in opinionibus tuendis, tenendisque, nec tam in laetitia, et voluptatibus, quarum alia cum alia facile commutatur, felicitatem ponunt, quam in honore, potentia, vitae commoditatibus, quae non sunt ita multa, ac varia, vni homini propolita, ut tam facile videantur deserenda: quae faciunt, ut haud ita protinus doctoris cedant auctoritati, velint quemdam sibi haberi honorem, satis firma argumenta desiderent, quibus excutiantur errores, frangantur animi motus. *Senibus*, quum plerisque, quae adolescentibus virisque valde videntur optanda, haud amplius moueantur, suntque omnino animo placido, tranquillo, opinionum tenacissimo, pleraque istis apta non conueniunt, nec sine magna oratoris modestia, firmissimisque argumentis, iisque sine impetu, et quamquam fortiter, tamen placido ore prolatis poterit persuaderi, placebuntque potius, quae ex vitae ante actae experientia, atque futurae expectatione petuntur.

§. 85. Eorum officia quoque inter se haud parum differunt. Adolescentum est diligenter ad futurum vitae genus praeparari, corporis, animique viribus excolendis, augendis, ea, qua opus est, cognitione colligenda, facultatibus, quibus aliquando utendum est, exercendis. Virorum rem familiarem bene administrare, familiae providere, artem, quam tractant, bene exercere, officiis, quibus vel publice, vel priuatim obstringuntur, satisfacere. Senum familiae, et necessariis exemplo, consilio esse, sapientia, tranquillitate, virtute vitae exitum ornare, futurae vitae rite praeparari.

§. 86. *Conditionis civilis* magnam esse vim ad cognoscendi, sentiendi, cupiendi diversitatem, experientia docet quotidiana. Ut enim

obiter tantum moneamus, plerumque seruos, rusticos, opifices, nec educatione, nec scientia ea, qua heros, vrbanos homines atque cultiores alios gaudere, liceat obseruare, eos officiis, cupiditatibus, vitiis duci valde diuersis. Seruis fides, obsequium, labor strenuus commendanda, heris iustitia, indulgentia, amor in seruos. Rustici moneendi, vt intra ordinis, locique, quo sunt positi, fines se contineant, fideliter, ac sine dolo faciant, et praesent, quae ipsis publicae vtilitatis causa imposita sunt, agriculturae summo cum studio, et opere vacent, frugibus, aliisque alimentorum generibus bonis producendis, quam fieri possit, optime tuendae reip. inseruiant. Opifices, quae facienda promiserint, eo, de quo conuenit, tempore, quam possint optime, ac sine iniusto lucro exhibeant. Mercatores, vt, quas venales proponant, merces bonas, iusta mensura, pondere, exhibeant, publicis necessitatibus optime provideant, pecunia, quam consent, ad iuuandos, sustentandosque egenos, et leuandos eos, qui plus ipsis virium, temporis, laboris, ac molestiae, publicis commodis dicent, ad fidem reipublicae auctoritatemque etiam apud externos seruandam, sustentandam, augendam vtantur.

§. 87. Horum ordinum quisque errores, ac vitia habet peculiaria. Ita serui, et rustici semper fere se putant opprimi, semper fere heris, insigniorique loco positos inuident, furta minora, dolum, fallaciam, negligentiam, desidiamque in praestandis licere opinantur. Opifices saepe, et mercatores lucri faciendi iustitiam, et honestatem parum curant, angustias, aerumnasque, quibus vident miseros laborare, si non augere, saltem non leuare, vt ipsi inde maiorem capiant fructum, non dubitant, opibus aut ad luxuriam, superbiamque, aut ad auaritiam nutriendam abutuntur. Cupiunt serui, et rustici vitam commodiorem, licentiam, voluptates crassiores, mercatores diuitias, potentiam, honores, voluptates exquisitiores: vnde inuidia, intemperantia, superbia, auaritia oriuntur.

§. 88. Quam diuersitatem qui cognouerit, nec omnibus omnia, nec eodem modo, sed singulis classibus singularia esse proponenda,

intelliget. Quare bene agunt, qui, ubi licet, ad diuersas hasce classes separatim verba faciunt. Quamquam enim homines, cognitionis, vitiorum, et talium complurium habita ratione, non possunt sine magna oratoris immodestia, auditorumque offensione ita separari, ut hodie rudiores, cras peritiores, hodie vinolenti, cras auari tractentur; seorsum tamen cum parentibus, liberis, adolescentibus, viris, senibus, seruis, heris, rusticis, opificibus, mercatoribus, militibus posset agi, et agitur iam, saltem ex parte, hic, vel illic, ubi conciones peculiare familiae dicantur, in pagis, ubi plerumque rustici soli, in scholis quibusdam publicis, ubi interdum hac, vel illa occasione data, et in iis scholis privatis, in quibus vniuersae educationis cura habetur, ut Schnepfenthalensi, ubi ex instituti rationibus, statis diebus separatim verba ad adolescentes fiunt. Quae ut interdum, ac saepe ad omnes classes seorsum fierent, eo magis optandum esset, quod singulae classes hic, et illic latius in dies videntur discrepare, et quod eiusmodi coetus separati a variis ordinibus, classibusque quotidie magis optantur, atque incuntur.

§. 89. Accedit, quod singularia ista melius vniuersis capiuntur, et intelliguntur. Sunt enim singularia propius, arctiusque cum eius, ad quem pertinent, rationibus, omnique experientia coniuncta, possuntque manibus quasi deprehendi, facillimoque negotio examinari. Vniuersa quum sint remotiora, nec raro ab omni sensu abstracta, versenturque in communibus alicuius rei qualitatibus, et maius cogitationis postulent acumen; non ita, ut singularia ista, alliciunt, mouentque. Est quoque saepius singularium proponendorum maior, quam vniuersorum, utilitas: est enim quisque ea conditione, omnibusque rationibus, quibus vitur, ita quasi circumfusus, ut intra eas omnia faciat, videat, sentiat, vitae v. g. molestiam, iucunditatemue non tam ex iis, quae possint omnibus hominibus tristitia, vel grata accedere, quam ex iis, quae ipsum, et sui similes maneant, iudicet, bene faciat eo modo, iis viribus, opibus, quibus ipse possit, atque adeo opus ipsi sit, ut quae vniuersae de officio disputantur, ad eius ipsius applicentur rationes.

§. 90. Vbi vero seorsum diuersas tractare classes non licet, potest tamen in materia deligenda modo huius, modo illius classis haberi ratio, ita, vt data occasione ante annuncietur, proximam orationem huic potissimum, vel illi auditorum classi esse destinata, aut ita, vt singularis quidem classis spectetur; sed tamen reliquis simul sit vsus inde capiendus, vt si de adolescentum officio, vitiosae sit sermo, in fine adiciatur, quid sperare possint, et postulare parentes, quae sit ipsis cura liberorum habenda: vbi de seruorum officio, adiciatur, quae vere sint heris iura, cur, et quomodo aestimandi, amanter, iudul. genter tractandi serui: vbi de honore senibus habendo, moneatur, quanti intersit summo studio niti, vt hoc digni honore euadamus, et similia.

§. 91. Neque vero *vniuersa*, vniuersis his populi classibus plane non sunt proponenda, atque omnino negligenda. Vniuersa scilicet dicimus, quae ad omnes pertinent, quatenus sunt homines, Christiani, ciues, et quae principia continent, et elementa, vnde singularia illa ducuntur. In quo etiam causa inest, cur vniuersa illa sint tractanda. Qui enim est parens, filius, herus, seruus, rusticus, opifex, is nec homo, nec Christianus, nec ciuis esse desinit, imo id summo eum studio cauebit, ne his rationibus vtens, humanam subuertat naturam, h. e. ne omnino supprimat instinctus naturales, nec omnino desit naturae humanae necessitatibus, iustisque desideriis fatiandis, et iuribus seruandis, ac tuendis, quae victum necessarium, felicitatem, sentiendi, dicendi, veri cognoscendi, virtutis colendae, perfectionis augendae libertatem spectant, nec dignitatem humanam, quae cernitur potissimum in rationis bene excultae imperio, inque perfectionis in dies augendae facultate, minuat, impediatque; videbit, ne quid faciat, quod cum Christianae religionis praeceptis pugnet, nec ciuitatis violet leges, nec omnino negligat, quae boni, h. e. patriam

amantis, sunt civis; sed id spectabit, ut parens, herus etc. sit talis, qualem leges volunt, suaque conditione omni ad commodum publicum iuvandum utatur. Vniuersorum igitur usus ad omnes, singularium ad singulas classes pertinet, nec, quod sine his illa non semper recte applicantur, omnino negligendus videtur; quum tamen possint sine his singularibus vniuersa recte applicari, et applicentur ab auditoribus quibusdam, et, his iuncta, a pluribus.

§. 92. Praeterea singularia illa, quum in singularium classium commodis docendis, animo tranquillando, beando, officiis exponendis, cognitione augenda, et eiusmodi rebus versentur; non nisi ex vniuersis posse peti, facile apparet. Commoda enim siue animi sint, siue corporis, omnisque externi status, non possunt esse, nisi eiusmodi, quae omnino corpori, animo, rebus externis profunt. Animus singulorum erigi ad tranquillitatem, et felicitatis fructu beari nequit, nisi modo ad vniuersam animi naturam composito, iisque argumentis, quae omnino ad tranquillitatem, felicitatemque augendam valent. Officia, etiamsi sint talia, quae ad singulos vnice pertineant, tamen ex iis argumentis sunt deriuanda, quae, vbi locum habent, vniuersos obligant. Cognitionis iusta ratio non augetur, nisi ab iis procedatur, sine quibus ea, quae inde sequuntur, aut iis sunt nexa, nec intelligi, nec probari possunt. Alias enim, quae commendarentur, nec possent semper commodorum loco haberi, nec veram tranquillitatem, ac felicitatem, easque durabiles praebere, nec obligare semper, et omnes, ea conditione videntes, nec verum cognitionis fructum praebere, quippe quae citius, tardiusue cum natura humana videntur pugnare.

§. 93. Recte igitur exponuntur, e. c. quae ad vitam vere fortunatam, contentam, beatamque pertinent, philosophiae religionisque

¶ *Ma decreta de rerum externarum vanitate, ac fragilitate, de prouida Dei cura, sapientia, benignitate, de spe immortalitatis, et similia. Non inepte tractantur decreta de verae virtutis indole, de temperantia, iustitia, sanctitate, vniuerse spectatis, de felicitate, quae certo virtutem sequatur, de obedientia Deo debita, de grati in eum animi significatione, quae aut obligant, aut incitant ad virtutem colendam, et communes virtutis notas exhibent, ad quas, quae singulis, hac, vel illa conditione ventibus, commendantur, examinari, iudicari, definiri queunt. Non abest a populi rationibus doceri, quae omnino summi Numinis perfectioni conueniant, quo sit in homines animo, quae cognoscenda sint in religione, quae credenda, quibus argumentis probeatur, confirmetur, defendatur religionis veritas; ad quae in singulis decretis docendis, enucleandis, amplificandis semper est redeundum.*

§. 94. Neque vero vereor, ne quis vniuersorum istorum tractationem, quum ea in prima institutione cum quouis esse communicata, ponere possimus, superfluum esse obiiciat. Vt enim discedamus ab eo, quod pauci vtuntur ea institutione, qua ista satis saepe, satisque diligenter excutiantur, tractenturque, vel ob temporis breuitatem discipulorumque immaturitatem satis tractari possint; iam ideo, quod haec vniuersa plerisque captu sunt difficiliora, et quod sempiternus est eorum ad singularia vel probanda, vel illustranda vsus, opus est, vt repetitione clarius illustrentur, altiusque imprimantur.

§. 95. Ea igitur sectio, quamuis nonnisi in singularibus exponendis versetur, respectu scilicet ad singulas populi classes habendo, potuit tamen materiae vniuersaliori tractandae, h. e. quaestioni de iis, quae vniuerso conueniant populo, praemitti; quum ita ex iis, quae parte priori de populo sunt dicta, sequantur, vt satis iam sint clara.

Videbantur quoque praemittenda esse, ut maior materiae nostrae pars, agens de eo dicendi genere, quod populo vniuerse spectato sit aptum, continua serie posset tractari, nec opus esset, aut tractationem ipsam exceptionibus, restrictionibusque interrumpi, aut eas in calce libelli adici, quod sine multorum repetitione fieri non potuisset.

§. 96. Restat huius partis sectio altera, quae longe maxima est, et de dicendi genere populari vniuerse spectato aget ita, ut, quae materia, quae tractatio, quae elocutio populo sit accommodata, exponatur. Vbi in materiam inquiretur, docebitur, et quae sit in vniuersum materia popularis, et quomodo tractanda sit accommodate ad ea, quae sciat, et intelligat populus, ad modum, quo sentiat, cogitetque, ad ea, quibus moueatur. Tum tractationi populari quae conueniat argumentorum, omnisque materiae copia, qui ordo, denique quam elocutionem capiat populus, quae ipsi placeat, exponetur, discriminis, quod inter hoc genus, et sublime aequae, ac plebeium intercedat, habita simul ratione: Quae quum finibus huic libello positae includi nequeant, proximae occasione datae erunt seruanda.

C o r r i g e n d a :

Commentat. I. pag. 10. §. 22. lin. 2. deleatur: , *et*.

Commentat. II. p. 4. §. 75. lin. 2. pro *et* legatur *uec*.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

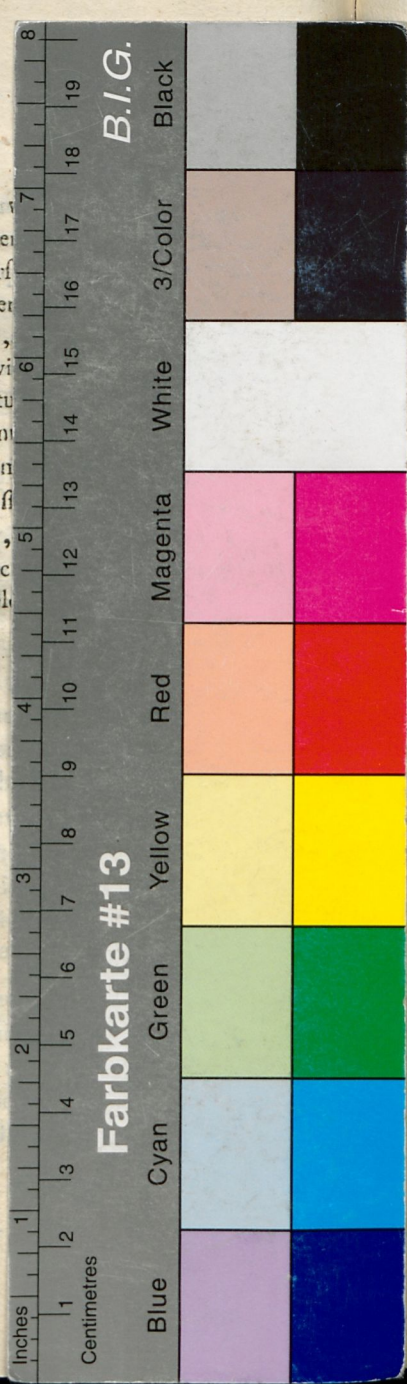
Commissar des Reichs
General der Infanterie
General der Artillerie

Wittenberg, Diss.; Ergbd. 8, 1797-1801

8,10

DE
DICENDI GENERE VERE POPVLARI QVO
ORATOREM CVI SIMVL DOCENDI CONSI-
LIVM SIT OPORTEAT VTI
COMMENTATIO ALTERA

QVAM
PRAESIDE
AVGVSTO BASILIO MANITIO
PHILOS. DOCT. LL. AA. M.

COLLOQVIO CVM ERVDITIS PVBLICO

A. D. V. SEPTBR. *MDCCCLXXXVIII.*

HORIS POMERIDIANIS

DEFENDET

RESPONDENS

CHRISTIANVS AVGVSTVS FVERCHTEGOTT
TIEMANN

DANNIGKONE SAXO
LITT. SS. CVLTOR.

WITTENBERGAE,
LITERIS TZSCHIEDRICHII.

